

Zidni sat iz 18. stoljeća

Stajajući sat iz 1830. godine

IZLOŽBA STARIH SATOVA

NAJSTARIJI EKSPONAT NA IZLOŽBI U MUZEJU
GRADA ZAGREBA IZRAĐEN RUČNO JOŠ 1776. GODINE

U Muzeju grada Zagreba održana je u siječnju vrlo uspješna izložba starih satova koje su u XVIII i XIX stoljeću izradili zagrebački urarski majstori. Od ukupno tridesetak malih remek djela ne samo urarske tehnike nego i vanjske izrade kućišta najstariji je tabernakl-sat izrađen, kako to stoji na bijeloj emajliranoj pločici, još 1776. Najnoviji izloženi sat je s početka XX stoljeća kada uglavnom prestaje ručna izrada satova. Stručnjaci Muzeja su se potrudili da pronađu što više starih satova. U tome su im pomogle i ostale institucije kao Povijesni muzej Hrvatske,

Muzej za umjetnost i obrt, Gradski muzej iz Varaždina, Muzej grada Splita, te niz gradana koji stare satove čuvaju u svojim stanovima kao povijesni raritet.

Izloženi satovi nose sve karakteristike vremena u kojem su izrađeni. Razni stilovi koji su imali svojeg utjecaja kako na arhitekturu i ostale pravce umjetnosti, tako i na zanatstvo onog vremena koje u mnogome nosi također značajke umjetnosti u oblikovanju pojedinih predmeta, odražavaju se i na satovima. Tako se po njihovom vanjskom izgledu može zaključiti kada su izrađeni. Tako se među izlošcima mogu zapaziti satovi iz razdoblja rarnog klasicizma, ampira, biedermaijera, neobaroka... Ali to se uglavnom odnosi na njihov vanjski izgled, dakle na kućišta i brojanike.

Mehanizmi osim onih najranijih, za koje stručnjaci smatraju da su rukom izrađeni, potječu iz Beča. Izrađeni su od mjedi uz jedan izuzetak. Naime, jedan od eksponata izrađen je u potpunosti od drveta, a jedini metalni dio je čelična opruga. Sat potječe iz 1885. godine, a izradio ga je Ivan Brixl, građanski učitelj i frekventant drvorezbarskog tečaja u Obrtnoj školi u Zagrebu.

Da satovi ne bi bili samo eksponati bez života stručnjaci Muzeja grada Zagreba su se potrudili da ih se pokrene iz možda vjekovne uspavanosti. Zahvaljujući njihovom trudu kao i angažiranju Ivana Geresdorfera, zagrebačkog ljubitelja starih mehanizama: automata, većina satova je u pokretu i njihove kazaljke opet pokazuju vrijeme. Štoviše i njihovi muzički automati, bez kojih se stari satovi ne mogu ni zamisliti, su popravljeni i u određenim vremenskim razmacima izložbenom prostorijom odjekuju ugodne i skladne starinske melodije, što izložbi daje jedan poseban ugođaj.

Izložene satove izradili su sljedeći zagrebački urari: Thomas Leuther, Peter Frölich, Heinrich Rosenberg, Joseph Heihele, Anton Geisler, Mathias Onitsch, Franz Xaver Rummer, Peter Merzlyak, Wilhelm König, Georg Szinkovitz, Peter Semelrodh, Johann Schenk, Adolf König, Ivan Brixl, Bruno Wolf.

Da je inicijativa Muzeja grada Zagreba bila na mjestu pokazuje i brojnan posjet ovoj izložbi. U izložbenoj dvorani mogu se vidjeti učenici, studenti, domaćice, penzioneri. Izložba je zainteresirala i stručne krugove. Tako je grupa od dvadesetak sadašnjih zagrebačkih urara na čelu s J. Ivankovićem posjetila i s interesom razgledala djela svojih prethodnika.

U kraćem razgovoru nakon obilaska izložbe Nada Kraus, kustos Muzeja grada Zagreba i organizator ove izložbe istakla je da je izmnašena interesom Zagrežana za izložbu koja je upravo zbog toga produžena za tjedan dana. Informirala nas je osim toga da će uskoro biti održana i izložba razvika privrede na području Zagreba u prošlom stoljeću, gdje će svoje mjesto dobiti i zagrebačko zanatstvo tog vremena. — D.

Zagreb, 1. veljače 1969.